

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Colloquia otiosa & vana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

Iac. 4. 9.

in mundo sunt. Et IACOBVS. *Miseri estote, & lugete, & plorate. risus vester in luctum conuertatur, & gaudium in moerorem.* IMM O hi ipsi verbo & exemplo docuerunt maximè gaudendum & tripudiandum esse in aduersitatibus. Beati, inquit Christus, estis, cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, gaudete & exultate. Et B. LV CAS Apostoli ibant gaudentes à conspectu concilij quia digni habiti erant pro nomine Iesu contumeliam pati. Et PAVLV S. *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione vestra.* Ac iterum. *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in angustiis pro Christo.* Et PETRVS. *Communicantes Christi passionibus gaudete.* Et IACOBVS. *Omne gaudium existimate fratres, cum in varias tentationes incideritis.*

Matt. 5. 11.
A & 5. 41.

2 Cor. 7. 4.

1. Pet. 4. 13.
Iac. 1. 1.o. Presbyteri.
dist. 34. ex c. La.
od. c. 29.

Eccli. 3. 27.

V. REMED. Considera; etiam si Doctores quidam non improbent choreas moderatas in nuptiis honestis, aliisue priuatis amicorum conuentibus institutas, tamen securius esse in totum ab illis abstinere, non solum clericis & religiosis, (quibus lege Ecclesiastica vetitæ sunt) sed etiam secularibus Et ratio est, quia nunquam tam moderatæ esse posse videntur moraliter, vt omnes occasiones & pericula delinquendi absint. *Qui autem amat periculum, inquit Sapiens peribit in illo.* Quotusquæq; enim tam cautus & circumspectus esse poterit, qui in tanta sicut est in nuptiis, conuiuii lautitie, in mulierum puellarumque, quæ choreis fere intersunt, confessu, vel conspectu, vel auditu, vel osculis, vel loquacitate, vel vanæ gloriæ aucupio, fastu quoque, inuidia, detractione non crebro labatur & peccet?

VIDE V. *Ebrietas. Immodestia. Luxuria. Otium. Voluptas carnis.*

COLLOQUIA OTIOSA ET VANA

*Remedia contra illa.*Greg. 1. 7. mor. c.
17.Hic. in c. 12.
Matt.
Bac. c. 12.

Chr. in psal. 118.

Nyl. in c. r.

Matt. 12. 36.

I. REMEDIUM Considera quid proprie verbum otiosum & vanum appellatur. B. GREGOR. ait otiosum esse, *quod aut ratione iusta necessitatis, aut intentione pie utilitatis caret.* HIERON. vero, *quod sine viiitate & loquentis dicitur & audientis.* Sic BASIL. in Constitut. monasticis non otiosum sermonem vocat, qui est de virtute, vel ad audientium edificationem refertur. VANVM autem verbum eiusdem fere est significationis. IOA. CHRYS. *Vaniū, inquit, est, quod utilitatis est expers.* & GRE. NYSSENVS in Ecclesiasten. *Vanum est, cuius nullus est vsus & scopus certus, licet magno studio proferatur.*

II. REM. Considera secundum S. Scripturæ, & S. Patrum dicta colloquia otiosa nō esse parui facienda. nā apud Mat. hæum Ch. istus dixit. *Amen dico vobis, quoniā omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddens rationem de eo in die iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemna-*

demnaberis. Vnde S. BASILIUS in regulis breuioribus. Adeo magnum est
otiosi verbi periculum, ut licet gerere ipso de numero honorum sit, tamen nisi ad adifica-
tionem fidei dirigatur, à periculo liber non est qui illud locutus est, quippe qui ex eo, &
ad adificationem illud non accommodauerit, contristasse noscatur Spiritum sanctum.
Hoc enim aperte docuit Apostolus, cum dixit. Omnis sermo malus ex ore vestro non pro-
cedat, sed si quis bonus ad adificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Et subiicit il-
lud. Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis. Quam autem perni-
ciosa res sit, contristasse Spiritum sanctum, de hoc vero, quid opus est ut dicatur? Et B.
GREGOR. lib. 7. mor. Dum ab otiosis verbis: e quaquam lingua compefcitur, ad
temeritatem quoque stulta increpationis efferatur. Quibusdam enim sua rumæ gradibus
desideriosa mens in fovea lapsus impellitur: nam dum otiosa verba cauere negligimus, ad
noxia peruenimus. Et ante eum S. AMBROSIVS libro primo de officiis. Non
solum profusus, inquit, sed etiam omnes iocos declinandos arbitror. Et iterum. Licet
interdum ioca honesta, & suauia sint, tamen ab Ecclesia adhorrent regula: quoriam
qua in scripturis sanctis non reperimus, ea quemadmodum usurpare possumus? Deni-
que S. BERNARDVS in sermone de triplici custodia. Nemo, ait, parui aestimet
tempus, quod in verbis consumitur otiosis: Siquidem tempus acceptabile est, & dies sa-
lutis. Et infra. Donec transeat, inquit, tempus: quo diuinam repropitiare debueras
pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatem, exci-
tare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem.

III. R E M E D. Considera, nulla in re magis opus esse inuocatione
diuini auxilii, quam in gubernatione linguæ. Quis enim est, inquit Sapiens,
qui non deliquerit in lingua sua? Et Beatus vir, qui non lapsus est in verbo. Ac Iaco-
bus Apostolus. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Quocirca Salo-
mon aiebat. Homini est animam preparare, & Domini gubernare linguam. Et rex
Dauid orabat. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.
atque alibi dicebat. Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Qui
versus cum ex inuocatio Psalmi 38. aliquando Pamboni Abbati prælectus
fuiſſet. Satis est, inquit, reliqua audiam, cum illud opere implevero. Multo vero
post tempore rogatus, cur ad magistrum non rediret, respondit, non-
dum se quod didicerat, perfecisse. Apostolicum esse præceptum. Estote
factores verbi, & non auditores tantum.

IV. R E M E D. Considera non modo diuina gratia, sed etiam magna
prudencia & circumspectione ex parte tua esse opus, ut in colloquiis ha-
beas rationem circumspectarum, ut accurate monuit Spiritus sanctus in
scripturis. Et primo Temporis, quando sit loquendum. Mala enim aurea
in lectis argenteis, inquit Salomon, qui loquitur verbum in tempore suo. Tempus
etiam est tacendi, & tempus loquendi. 2. Personarum, quibuscum est loquen-
dum. In auribus insipientium, inquit idem, ne loquaris, quia despicient doctrinam
eorum. Et Vbi non est auditus, ne effundas sermonem. Et, In medio magnatorum lo-
qui-

Eccli. 32. 13. qui non praesumas, & ubi sunt senes, non multum loquaris. 3. materia, qd loquaris. *Lingua mea*, aiebat rex David, *meditabitur in iustitiam tuam, toto die laudem tuam.* Omnis enarratio tua, ait Sapiens, sit in praeceptis altissimi. Et. Antequam loquaris discite. Si quis loquitur, inquit B. Petrus, quasi sermones Dei. 4. Modi, quomodo loquaris. *Eruditus enim in verbo*, inquit Salomon, *reperiet bona.* Et, *Favus mellis copiosa verba.* Et. *Qui prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum.* Sermo vester, ait Apostolus, *semper in gratia sit sicut conditum, ut sciatis, quomodo oporteat vos unicuique respondere.* & B. Iacobus. *Sic autem homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* Has 4. circumstantias, si quis in colloquiis non considerarit, facile delinquet. *Qui enim inconsideratus est ad loquendum*, ait Salomon, *sentiet mala.*

Psal. 34. 28.
Eccli. 9. 13 & 18.
1. Pet. 4. 11.
Prouerb. 16. 20.
Prouerb. 18. 13.

Coloff. 4. 6.
Iac. 1. 19.

Prouerb. 13. 3.

V. REMED. Considera exemplum Christi, quam circumspicere in colloquiis se habuerit, nec otiosum verbum sibi excidere passus sit. Nam primo ex omni materia ansam capiebat aliquid spirituale dicendi, ut, cum egit apud Ioannem cum Samaritana de aqua haurienda, transit ad sermonem de aqua viva saliente in vitam aeternam. Et cum quidam dicerent. *Domine semper da nobis panem hunc.* subiecit *Ego sum panis vitae. Qui venit ad me, non esuriet.* 2. cum eo loquente ad turbas, quidam diceret. *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant, quarentes loqui tibi,* deposita quasi omni affectione carnali erga eos, respondit. *Quae est mater mea, & qui sunt fratres mei?* Et addidit. *Quicumque fecerit voluntatem patris mei, qui in caelis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* 3. cum de propria eius causa sermo incideret, etiam apud Principes viros, tacebat, ut dum apud Pilatum à Principibus sacerdotum falso accusaretur. nam Matthaeus refert eum ad nullum verbum, nec ipsorum, nec Pilati respondisse, ita ut miraretur Praeses vehementer. 4. aliquando acriter in scribas & Phariseos, aliosque aliorum seductores inuehebatur, sic ut vocaret *genimina viperarum, stultos, caecos, hypocritas, filios diaboli.*

Ioan. 4. 33.
Ioan. 6. 35.

Matth. 12. 48.

Matth. 27. 14.

Matth. 3. 7.
Matth. 23. 13. 17.
Ioan. 8. 44.

Caes. c. 39.

V. P. c. 35.

VI. REMED. Considera exempla sanctorum, qui ab omni otioso vel vano sermone abstinerunt. CASSIANUS lib. 5. instit. monast. *Vidimus*, inquit, *senem Machetem nomine, hanc à Domino gratiam diuturnis precibus impetrasse, ut quotquot diebus ac noctibus ageretur collatio spiritualis, nunquam somni corpore penitus laxaretur. Si quis vero detractionis verbum, seu otiosum retasset, inferre, in somnum protinus concidebat: ac sic nec usque ad aurium eius pollutione virtus obloquij poterat pervenire.* VITAE PATRUM in parte secunda exhortat. referunt quendam magnum virum gratiam à Deo obtinuisse, ut in colloquiis piis fratrum, quae de sacris scripturis habebantur, videret sanctos Angelos astantes & plurimum se colloquiis illis oblectantes. *Cum autem addunt, aliud quidvis loquerentur, statim sancti Angeli recedebant longius. Meniebant autem porci sordidissimi, & volucabant se inter eos. Damnae enim in specie-*

cie pecorum delectabantur eorum vaniloquiis. *Beatus autem senior hac videns cōmonebat per monasteria fratres, dicens. Cohibete à multiloquio & ab otiosis sermonibus linguam, per quam malus interitus anima generatur.* S GREGORIUS in dialogis. *Musa puella parua quadam nocte S. Maria virgo apparuit, & coeuias & puellas in albis vestibus ostēdit, quibus cum illa ad misceri appeteret, & in obsequio B. Virginis viuere protinus ab ea mandatum accepit, vt nihil vltra leue & puellare ageret, & à risu & iocis se abstineret, sciens per omnia, quod inter easdem virgines, quas videbat, ad eius obsequium die trigesimo veniret: quod & factum est, quia 30. die B. Virg. cum dictis puellis ad se venire conspexit, & clausis reuerenter oculis clamauit. Ecce domina venio. In qua etiam voce Spiritum reddidit.* B. GREG. TYRONICVS *Apud Sarium.* in vita. S. Nicetii presbyteri, postea Episcopi Lugdunensis, narrat eum nulla verba nisi sancta & pia elocutum, ociosa vel iociosa nunquā: contumeliosa verò in alios vel in se coniecta negabat esse audienda, eo quod ex animi perturbatione prolata essent. S. AVGVSTINVS in libris Confessionum multis verbis commemorat, quemadmodum cum matre Monica prolixum colloquium ad ostiam Tyberinam de pulcritudine cœli & terræ habuerit, sensimque trāsierit ad sermonem de vita æterna; sic vt Monica tandem diceret. *Fili nulla iam re delector in hac vita.* Mundus enim iste inter verba ei vilescerat cum delectationibus suis. S. THOMAS Aquinatis, vt in eius vita scribitur, orandi meditandique exercitium graue non fuit, quod consueffet cum sociis duntaxat de rebus piis, & ad ædificationem proximi spectantibus loqui. VINCENT. Bellouacensis in spec. historiali refert Durannum quendam ex Abbate Episcopum Tholosanum, virum cæteroquin pium & diligentem, idcirco in purgatorijs pœnis aliquandiu detentum, quod sapius verba risum mouentia incautè vsurpasset, indeque tandem septem fratrum monachorum silentio ad septem dies continuato fuisse ereptum.

VII. REMED. Considera, maximè si religiosus sis, cum omnes homines naturā duce libenter & crebro loquantur de rebus suæ professioni consentaneis, secundum illud, *Tractant fabrilia fabri, nihil esse conuenientius tibi, quam de rebus spiritualibus cum professione tua congruentibus agere, idque eo prochiuius quo res spirituales sunt excellentiores, & vberiore fructum secum ferūt. Quemadmodum enim, quo quis muscum aliasq; res odoriferas manu amplius versat, hoc fragrantiores odores sentit: ita quoq; quo quis tractationem rerum spiritualium crebrius in colloquium inducit, hoc animum maiori consolationum suauitate perfundit. Vt autem id libenter facias, opus est vt ad res spirituales, quod professio tua postulat, valde afficiaris. Verissimū enim est illud PLATONIS dictum, *homines amore ipso fieri facundos ad loquendum de rebus, quas amant.* Vt enim in corporibus mixtis elementū prædominās, trahit ad locum,*

vel

vel centrum quod appetit, reliqua elementa, ita si amor rerum spiritua-
lium in nobis præ cæteris amoribus prædominaretur, facile mentem &
linguam pertraheret ad spiritualia colloquia. At dices. Vnde mihi hunc
amorem comparabo? Ex noticia rerum spiritualium: *nemo enim amare po-
test bonum*, inquit B. Chrysoft. *quod nescit*. Notitia autem illa capitur ex fer-
uenti oratione, diuinarum rerum contemplatione, assidua piorum li-
brorum lectione, & spirituali colloquutione & collatione.

VIDE V. *Linguae abusus. Mendacium. Otium. Societas praua.*

CONSCIENCIA SCRUPVLOSA.

Remedia contra Conscient. Scrupulosam.

Eccli. 7. 9.

I. REMED. Considera quid sit scrupulosa Conscientia, quæ ab aliis
dicitur Erronea, vel timida, vel pusillanimis, secundum illud Eccle-
siastici. *Noli esse pusillanimis in animo tuo*. habet autem nomen à scrupulo, id
est, lapillo. Vt enim hic calceo inclusus pedem excruciat ambulantis, sic
quorundam piorum hominum, maximè tyronum in religione, consci-
entiæ inhæret suspicio, formido, & anxietas, ex nulla, vel certe leui causa
orta, num rectè hoc vel illud fecerint, vt verbi causa, confessionem inte-
gram totius vitæ inst tuerint. Tali formidine exagitabatur initio conuer-
sionis suæ AVGVSTINVS, cum in libris confessionum ita scribit *Mul-
tum timeo occulta mea, quæ norunt oculi tui, mei autem non. in his omnibus periculis
& laboribus vides tremorem cordis mei, & vulnera mea magis subinde à te sanari,
quam mihi non infligi, sentio.*

A. l. 10. 28.

Iac. 1. 5.

Caict. in sum-
ma la.
Matt. 17. 14.

II. REMED. Oratio ad Deum & sanctos coniuncta ieiunio aliisue
bonis operibus. *Si quis vestrum*. ait B. Iacobus, cum loqueretur de tenta-
tionibus, *indiget Sapiaentia ad expugnandum illas, postulet à Deo, & dabitur illi.*
Quod remedium meritò Caietanus vocat diuinum, Figuram enim scrup-
ulosi in Euangelio gerebat Lunaticus à Spiritu malo obsessus. Vt enim
ille nunc in ignem, nunc in aquam se iactabat: sic scrupulosus miserè ex
vna cogitatione in aliam iactatur. Atq; vtille, teste Christo, curari nò po-
tuit, nisi per orationem & ieiunium, sic hic difficulter sanari posse videtur
nisi per orationem & ieiunium, aliaue opera pia.

Aug. de vera re-
lig. c. 14.

III. REMED. Considera, si scrupulosus sis & timeas te in aliqua re
peccasse, præcipue duo. Primum, te nunquam peccare, quale scuncq; de-
mum incidat cogitationes, imaginationes, vel propensiones ad peccan-
dum, nisi voluntate consentias, vel delesteris in ipsis. *Nullum enim pecca-
tum est*, secundum B. Augustinū, *nisi sit voluntarium*. Alterum est, vt perpen-
das, num id quod fecisti, vel in quo consentisti, vel quod facere voluisti,
repugnet præcepto Dei, vel Ecclesiæ; nam si non repugnet, certus esse
debes